

ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH VA DARS JARAYONIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Yabbarbergenova Shadigul

Tilovmuratova Muborak

Jumabaeva Elvira

Qoraqalpog'iston Respublikasi Nukus shahar

1-sonli kasb-hunar maktabi o'qituvchilari

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ona tili ta'limida innovatsion texnologiyalarni qo'llash, ta'lim jarayonida interaktiv metodlarning qo'llanilishiga bo'lgan qiziqishning ortishi, pedagogik va axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni, ona tili ta'limida mavjud bo'lgan bir qator dolzarb muammolar va ularga tegishli yechimlar ishlab chiqish jarayoni batafsil bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *axborot texnologiyalari, innovatsion texnologiyalar, metodik ta'minot, interaktiv metodlar, interaktiv metodlar.*

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida qo'llanilayotgan innovatsion texnologiyalar va metodlar o'quvchilarga yuqori bilim darajalariga erishishda, fikrlashda, shaxsiy va mustaqil qarashlarga ega bo'lishda muhim rol o'ynaydi. Har bir o'qituvchi darsga kirishdan oldin sinfda qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalarning har bir elementini diqqat bilan o'rganishi va tadqiqot qilish lozim.

Bugungi ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanishga bo'lgan qiziqish tobora ortib bormoqda. Bu jarayonda o'qituvchi shaxsning rivojlanishi, bilim va tarbiya olish uchun muhit yaratadi, shuningdek, u boshqaruvchi va yo'lboshchi sifatida faoliyat ko'rsatadi. Innovatsiya – bu yangi biror narsa joriy etishdir. Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayonni, shuningdek, o'qituvchilarning faoliyatidagi yangiliklar va o'zgarishlarni anglatadi, bunda keng tarqalgan interaktiv metodlar qo'llaniladi. Interaktiv metodlar jamoaviy fikrlashni anglatadi, ya'ni pedagogik ta'sir usullari ta'lim mazmunining ajralmas qismidir. Ushbu metodlar va texnikalarning o'ziga xosligi shundaki, ular o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro aloqalar orqali amalga oshiriladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Ma'lumki, ona tili darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llashning yuzdan ortiq turi mavjud bo'lib, ularning ba'zilari sinovdan o'tkazilib, yaxshi natijalar ko'rsatgan. Keng tarqalgan metodlar, masalan, "Klaster", "Brainstorming" (fikir to'plami), "Davom ettirish", "Prezentatsiya", "Blitz-so'rovnoma", "Muammo vaziyati", darsda keng ko'lamli natijalarga erishish uchun qo'llanilishi mumkin. "Sinflayn", "Teskari test", "Mind wheel" (aql g'ildiragi) metodlari, "Insert", "Pinboard" (pin-bord), "Qadam-baqadam", "Boomerang" texnologiyalari, mavzuni mustahkamlash jarayonida "Venn diagrammasi", "Baliq skeleti", "Nima?", "Qanday?", "Konsepual jadval", "Lily flower" (liliya gul) va "Konsep analizi", "T-jadval", "Rezyume", "Quyosh gulchambari", Charkhpalak metodlari, FSMU, Klaster va BBXB uy vazifasi texnologiyalarining darsda qo'llanilishi o'quvchilarning bilimlarini oshirishga yordam beradi va dars samaradorligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, ona tili o'qitish jarayonini yanada yaxshilash uchun hal qilinishi kerak bo'lgan bir qator dolzarb masalalar va kamchiliklar mavjud. Bular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Ona tili darslarini o'qitishda asosan nazariy bilimlarga ko'proq e'tibor berilmoqda, o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini shakllantirishga yetarli darajada e'tibor qaratilmayapti;

- Ona tili fanida o'tilayotgan mavzularni tahlil qilishda o'quvchilar uchun qiyin bo'lgan ko'plab grammatik mavzular mavjud; ona tilini hayot bilan bog'lashga, uni o'quvchilarga mazmunli, oddiy va qiziqarli tarzda yetkazishga yetarlicha e'tibor qaratilmayapti, o'z ona tilimizning boy shart-sharoitlaridan to'liq foydalanilmayapti;

- Darslikdagi mavzularni o'rganishda o'quvchilarning istaklarini, ehtiroslarini, moyilligini, mantiqiy, ijodiy va tasavvuriy fikrlashini uyg'otadigan mashq va topshiriqlar hali o'z aksini topmagan; ona tili o'qitishda yangi, samarali metodlar va ilg'or pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish talab darajasida emas;

- Ona tili fanining ilmiy-metodik ta'minoti yetarlicha rivojlanmagan;

- O'qituvchilar va tarbiyachilarning metodik ta'minotini takomillashtirish, ona tili va adabiyot o'qituvchilari va mutaxassislar uchun masofaviy ta'lim kurslarini keng joriy etish hali amalga oshirilmagan;

- Ona tili sohasida oliy ta'lim muassasalarida o'qituvchilarni tayyorlash sifati zamonaviy talablar darajasida emas, bu esa ona tilini o'qitishni qayta ko'rib chiqishni va uni zamonaviy talablar asosida modernizatsiya qilishni taqozo etadi.

Natijalar: Ona tili fanida so'z turkumlarining ikkinchi darajali qismlari mavzusini o'rganishdan so'ng, o'quvchilarga "Men to'ldiruvchi" mavzusida

ijodiy matn tuzish imkoniyati beriladi. Bu "Jamoaviy ish texnologiyasi" yordamida amalga oshirilishi mumkin yoki katta guruhlar bilan ham bajarilishi mumkin. Mavzu bo'yicha matn o'quvchilarning yordamida taqdim etiladi. Ushbu texnologiya yordamida o'quvchilarning jamoaviy ishlash ko'nikmalari shakllanadi, xotiralarini mustahkamlanadi, yozma yoki og'zaki savodxonliklari rivojlanadi va ijodiy matn yaratish qobiliyatlari yanada kuchayadi. Ona tili darslarida matn yaratish bo'yicha ko'plab qiziqarli topshiriqlar berilishi mumkin, bu orqali o'quvchilarning yozma nutqi va imlo savodxonligini mustahkamlash maqsad qilingan. Shuningdek, "Morfologiya" bo'limini o'tishda har bir so'z turkumi haqida grammatikal hikoya tuzish topshirig'ini berish, o'quvchilarning grammatika savodxonligini oshirish bilan birga, mantiqiy kuzatish qobiliyatlarini yaxshilaydi, ijodkorlikni oshiradi. Bugungi kunda innovatsion texnologiyalarni qo'llashdagi eng muhim yo'nalishlardan biri – interaktiv ta'lim metodlarini joriy etishdir.

Munozara: Innovatsion texnologiyalar ta'limning sifatini va samaradorligini yanada yaxshilaydi, o'quvchilarning va talabalarning o'quv jarayonidagi faoliyatini oshiradi, ta'lim jarayonining yaxlitligini ta'minlaydi. O'quvchi faoliyatining yuqori darajasi – bu o'quv faoliyatini tashkil etish, o'quvchining ongida subyekt bo'lish istagi va faoliyatidir. Bu maqsadga erishish uchun, o'qituvchi avvalo maqsadga olib boradigan texnologiyalarni tanlashni bilishi kerak, ta'lim jarayonining yaxlitligini ta'minlab. Dars davomida boshqa ma'lumotlar taqdim etishdan tashqari, agar o'qituvchi Internet, multimedia dasturlari, elektron jadvallar kabi qo'shimcha ma'lumotlarni taqdim etsa, bu o'quvchilarning darsda faol ishtirok etishiga imkon yaratadi. Bu nafaqat o'quvchilarning istaklarini oshiradi, balki ularni kerakli darajada mustaqil o'qishga yo'naltiradi va mavzuni iloji boricha to'liq egallashlariga yordam beradi. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash natijasida o'quvchilar mustaqil fikrlash, tahlil qilish, xulosalar chiqarish, o'z fikrlarini ifodalash, ularni mantiqiy tarzda himoya qilish, sog'lom muloqot qilish va munozara olib borish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llashning asosiy maqsadi o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, tadqiqotlar o'tkazishga, har bir masalaga ijodiy yondashishga, mas'uliyatni his qilishga, tahlil qilishga rag'batlantirish va ularning faolligini oshirishdir. Innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish, ta'lim samaradorligini yanada shakllantirish bo'yicha doimiy izlanishlar bugungi kunda zaruriyatga aylangan. Ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalarni joriy etish o'qituvchilar oldidagi dolzarb vazifalardan biridir. Ilm-fan va ta'lim birgalikda doimiy ravishda rivojlanib, o'zgarib borayotganini hammamiz yaxshi

bilamiz. Mamlakatimiz hukumati ta'lim tizimini yanada rivojlantirishga, zamonaviy metod va texnologiyalarni chuqur o'rganish, xorij tajribasini o'rganishga katta e'tibor bermoqda. Mamlakatimizda ta'lim sohasida innovatsion va pedagogik texnologiyalarni joriy etish ta'limda burilish nuqtasidir, deyish hech qanday mubolag'a emas. Ushbu o'quv jarayonidagi innovatsion texnologiyalar va metodlar asosiy boshqaruvchi-o'qituvchi, boshqariluvchi-o'quvchi faoliyatiga qaratilgan bo'lib, bu jarayonda o'qituvchi va o'quvchidan mustaqillik va ijodkorlik fazilatlarini talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shaikhislamov N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ona tili va adabiyot darslarida qo'llash ko'nikmalari. Fan va ta'lim, 2020.
2. Shaikhislamov N., & Baykabilov U. Til – millatning ma'naviy merosi. Tilning leksik-semantik tizimi, taqqoslash tipologik tadqiqotlar va adabiyot muammolari, 2020.
3. Xolbekov S.B. Adabiyot darslarida interaktiv metodlarning samaradorligi. Fan va ta'lim, 2020.
4. Rafiyev A., Gulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T., "Sharq", 2013.
5. Sayidahmedov N. "Pedagogik ko'nikmalar va pedagogik texnologiya". – T.: 2003.